

LitLab Leesclub

Leesclub 6: Congo

De mensengenezer van Koen Peeters

Spelregels

In deze leesclub discussieer je met een groepje van 4 tot 6 lezers over *De mensengenezer* van Koen Peeters. Je doet dat aan de hand van kaartjes met vragen over de tekst. De leesclub begint met een korte inleiding, die een van de spelers voorleest. Daarna volgen 4 rondes:

1. Ronde 1 bestaat uit 5 quizvragen over de tekst. Een van de spelers leest de vragen voor en alle spelers (inclusief voorlezer) schrijven hun antwoorden op een blaadje. Na het omdraaien van de laatste vraag verschijnen de juiste antwoorden in beeld. Daarna berekent iedereen zijn score.
2. Ronde 2 is een algemeen vragenrondje over de tekst: de spelers benoemen om de beurt wat ze onduidelijk vonden en proberen samen een antwoord te vinden. Als de grootste onduidelijkheden opgelost zijn, begint ronde 3.
3. Degene met de meeste goede antwoorden op de quizvragen mag als eerste een kaartje van de discussievragen omdraaien van een stapel naar keuze. Hij of zij geeft antwoord op de vraag, waarna de rest mag reageren. Vervolgens kiezen de overige spelers om de beurt een kaartje van een van beide stapels. Als een discussievraag herhaalt wat eerder in het gesprek al aan bod gekomen is, mag de speler die aan de beurt is een volgende kaart omdraaien. Dit gaat zo door totdat alle kaartjes omgedraaid zijn.
4. Aan het einde van de discussie komen de spelers samen tot een oordeel over de tekst. In ronde 4 geven ze een oordeel uitgedrukt in sterren en motiveren zij hun keuze.

Deze leesclub werd ontwikkeld door LitLab, een digitaal laboratorium voor literatuuronderzoek op de middelbare school. Ga voor meer lesmateriaal naar www.litlab.nl. Een docentenhandleiding en een didactische verantwoording van deze werkvorm zijn beschikbaar via www.litlab.nl/docenten.

Deze leesclub is gratis beschikbaar onder de Creative Commons licentie 'Naamsvermelding-NietCommercieel-GelijkDelen 4.0 Internationaal'.

Inleiding

‘Je zei iets over een geest?’ fluisterde Anna.

Ik knikte. ‘Ja, de geest. Dat is de familiegeest, de geest van de familie waartoe je behoort. De geest maakt je, besmet je. De geest beïnvloedt jou je leven lang, genetisch maar ook door gesprekken en oude familiehistories die rondom je worden verteld. Soms zijn dat kleine souvenirs, typische uitdrukkingen of manieren waarop iemand iets zegt, maar ook de grote, togedekte trauma’s van de familie die niemand noemt, maar waar iedereen haast dagelijks aan denkt.’ (p. 291)

De Mensengenezervan Koen Peeters is een roman over de boerenzoon Remi die opgroeit in de Vlaamse Westhoek. Door zijn oom Marcel raakt Remi gefascineerd door de spoken van het verleden. Hij raakt in de ban van de geest van zijn geschiedenis, zijn familie, maar ook van zijn geboortestreek, die tijdens de Eerste Wereldoorlog volledig kapotgeschoten werd. Tegen de wil van zijn ouders kiest hij ervoor om toe te treden tot het klooster. Daar drijven de geesten van het verleden Remi naar de voormalig Belgische kolonie Congo.

Het verhaal van Remi is ingebed in de vertelling van een andere ik-verteller. Deze verteller benadert Remi, inmiddels gepensioneerd hoogleraar, en vraagt hem of hij zijn scriptie wil begeleiden. Gaandeweg raakt Remi’s persoonlijke geschiedenis vervlochten met het onderzoek van de ik-verteller, dat onvermijdelijk ook naar Congo voert.

Ronde 1: Quiz

Draai de 5 kaartjes met quizvragen een voor een om en noteer allemaal het antwoord op een blaadje.

Ronde 2: Vragenrondje

Wat vond je onduidelijk in *De mensengenezervan*, wat begreep je niet zo goed? Formuleer om de beurt een vraag over de tekst en probeer samen tot een antwoord te komen.

Ronde 3: Discussievragen

De speler met de meeste goede antwoorden op de quizvragen mag als eerste een kaartje omdraaien van een van de twee stapels met discussievragen.

Ronde 4: Oordeel

Geef *De mensengenezervan* samen een waardering uitgedrukt in sterren. Beargumenteer vervolgens jullie keuze. Wat vonden jullie goed en wat juist minder goed? Heeft de discussie jullie individuele oordeel veranderd, en zo ja, hoe? Probeer voorbeelden en argumenten te halen uit jullie reacties op de discussievragen.

Quizvraag 1

Hoe heet de Congolese soldaat naar wie Marcel en Remi op zoek zijn?

1. Pius
2. Michel
3. Bertin

LitLab

Quizvraag 2

Wat is het vakgebied van professor Remi?

Quizvraag 3

Waarom mocht Marcel de boerderij niet erven van zijn vader?

1. Hij was slechtziend
2. Hij was niet getrouwd
3. Hij had een vergroeid been

LitLab

LitLab

Quizvraag 4

In Yitaanda denken de dorpsbewoners dat Remi:

1. ernstig ziek is
2. hun voorouder is
3. een duivel is

LitLab

Quizvraag 5

Waarover gaat de scriptie van de ik-verteller?

Antwoorden

1. Antwoord 1: Pius
2. Antropologie
3. Antwoord 3: Hij had een vergroeid been
4. Antwoord 2: ze denken dat hij hun voorouder is
5. Angst(psychoses) voor krokodillen in Congo

LitLab

LitLab

Quizvraag 3

Quizvraag 2

Quizvraag 1

Antwoorden

Quizvraag 5

Quizvraag 4

Feest der herkenning? 1/8

Zijn er andere verhalen (romans, films, series) waaraan je moest denken tijdens het lezen? Wat zijn verschillen en overeenkomsten?

LitLab

Feest der herkenning? 2/8

Wat vond je goed en minder goed aan het verhaal?

LitLab

Feest der herkenning? 3/8

Zou je zelf (een tijdje) in een klooster willen wonen? Waarom wel of niet?

LitLab

Feest der herkenning? 4/8

Wat wist je over de Belgische koloniale geschiedenis? Wat heeft deze roman je geleerd over die geschiedenis?

LitLab

Feest der herkenning? 5/8

De ik-verteller beschrijft dat hij een stapel Congo-romans te lezen krijgt van Remi. Hij zegt daarover: 'Ik vond die Congoromans vooral stereotiep en gênant fout' (p.102). Vind je dat deze Congoroman, De Mensengenez, ook 'stereotiep en gênant fout' is? Waarom wel of niet?

LitLab

Feest der herkenning? 6/8

Sigmund Freud was de grondlegger van de psychoanalyse, een therapievorm waarin dromen een belangrijke rol spelen. In de roman zijn dromen ook een centraal motief. De ik-verteller stelt: 'Uit Freuds *Die Traumdeutung* begreep hij [Remi] dat dromen betekenen, zelfs boodschappen bevatten.' (p. 114) Ben jij het daarmee eens?

LitLab

Feest der herkenning? 7/8

Een ander idee van Freud was dat iedereen bepaald wordt door zijn of haar familiegeschiedenis. Ook dat idee is verweven met *De mensengenez*. Kun je in je eigen leven een voorbeeld geven dat Freuds theorie zou bevestigen, of misschien juist ontkrachten?

LitLab

Feest der herkenning? 8/8

Kun je een voorbeeld geven van een periode of gebeurtenis uit de Nederlandse geschiedenis die net als de Eerste Wereldoorlog of de koloniale tijd in *De mensengenez* tot op de dag van vandaag familiegeschiedenissen beheersen? Zie je dat in je eigen omgeving ook terug?

LitLab

Stof tot nadenken? 1/8

In het citaat uit de inleiding wordt gesproken over 'trauma's van de familie die niemand noemt'. Is er voor nonkel Marcel misschien sprake van zo'n trauma? Hoe werkt dat door in Remi's leven?

LitLab

Stof tot nadenken? 2/8

Waarom gaat Remi het klooster in volgens jou?

LitLab

Stof tot nadenken? 3/8

De roman suggereert dat een mensenleven niet alleen gekleurd wordt door familietrauma's, maar ook door collectieve trauma's uit de geschiedenis. Van welke collectieve trauma's uit het verleden is er sprake in dit verhaal, en hoe werken die door in Remi's leven?

LitLab

Stof tot nadenken? 4/8

Kun je een verklaring geven voor de titel? Wie of wat wil Remi genezen, volgens jou?

LitLab

Stof tot nadenken? 5/8

Vindt er volgens jou 'genezing' plaats tijdens of aan het einde van het verhaal?

LitLab

Stof tot nadenken? 6/8

Welke functie heeft de Congolese soldaat Pius in het verhaal volgens jou? Wat betekent hij voor Marcel of Remi?

LitLab

Stof tot nadenken? 7/8

Het verhaal verwijst op verschillende plekken naar de beroemde roman *Heart of Darkness* (1899) van Joseph Conrad. Die roman vertelt over de ivoorhandelaar Kurtz die diep in de Congolese wildernis wordt aanbeden door de plaatselijke bevolking. Waar zie je parallellen met het verhaal van Remi?

LitLab

Stof tot nadenken? 8/8

Er is veel kritiek geweest op de verbeelding van Congolezen in *Heart of Darkness*. Koen Peeters verwijst hiernaar in zijn laatste zinnen: 'ik wil met dit verhaal geenszins het zogenaamde zwarte, het primitieve, het hart van de duisternis in 'hen', in Afrika aanduiden' (p. 319). Wat bedoelt de auteur precies met deze disclaimer volgens jou?

LitLab

